

BREXIT И BREMAIN КАТО ЧАСТ ОТ НОВАТА ВИЗИЯ ЗА ЕВРОПА

Проф. д-р Сава Димов, Бургаския свободен университет

***Резюме:** В научното изследване се анализират някои нови явления в европейското пространство като *Brexit*, *Bremain* и *Breentry*. Те се отнасят до проведения референдум за излизане на Великобритания от Европейския съюз. Посочват се чужди и авторски изследвания, които потвърждават защитаваната теза, че те са закономерен резултат от един нов формат на европейска икономическа интеграция.*

***Ключови думи:** *Brexit*, *Bremain*, *Breentry*, *Breversal*, *Grexit*; JEL classification codes: C54, E24, E44, H12.*

Въведение

Европейското икономическо пространство (European economic area) е уникална съвкупност от различни страни, обединени от Европейска асоциация за свободна търговия (European free trade association) и Европейския съюз (The European union), основан на единия валутен съюз (Euro area), фискалния пакт (Fiscal compact), задължение на страните да се присъединят към еврозоната (Obligation to join euro) и митническият съюз (Customs union).¹ То прокламира историческите ценности като мир, свобода, просперитет, които са в основата на партньорството за по-добро благоденствие на настоящи и бъдещи поколения. Водеща роля в тази ценностна общност играе Обединеното кралство, което е едно авторово предизвикателство да изследва новите икономически реалности и последствия.

1] От една страна Обединеното кралство е по-силен и по-сигурен като член на Европейския съюз, обединен в многообразието, но от друга - суверенно право е на всеки народ да избира своята проекция на развитие. В този контекст Великобритания винаги е била част от европейското пространство, а визията на Лондон изразява особения британски възглед за характера и смисъла на европейската интегра-

---

¹ HM Treasury analysis: the long-term economic impact of EU membership and the alternatives. April 2016, London SW1A 2HQ, Print ISBN 9781474130899 Web ISBN 9781474130905, p.29

ция. Както сполучливо проф. д-р Никола Аврейски отбелязва, че „поради своите исторически традиции и специфично положение Великобритания продължава да се опитва да съвместява участието си в три „семейства“: на Британската общност (от 1931 г.), на Англосаксонската общност (от 1941 г.) и на Европейската общност (от 1961 г.)»² Великобритания през годините отстоява принципа на атлантизма, който изразява положението, че Европа няма бъдеще без стратегически съюз със САЩ под американско лидерство. Въпреки, че тя в географско и генетично отношение³ изцяло принадлежи на Европа, островното положение на Англия е възприемано като „крепостен ров, защитаващ Острова от Европа“ и асоцииран като „път в колелото“ на европейската интеграция.

2] Въпреки, че е налице приемственост в официалния външнополитически курс на Обединеното кралство, която изразява фразата на бившия британски премиер лорд Хенри Палмерсон „Великобритания няма приятели, а само интереси“, Островът се колебае между следните четири стратегически алтернативи: а) възстановяване на британската независимост, както от Америка така и от Европейския съюз. Тя се основава на мисълта за „уникалността на британците“; б) залагайки на Америка да се възроди идеята на Уинстън Чърчил за изграждане на съюз на англоезичните нации - Великобритания, САЩ, Канада, Австралия и Нова Зеландия; в) да се защити европейската идентичност на Великобритания, тъй като тя има повече общи черти със страните от Стария континент в сравнение с Америка; г) да се заложи на мостовото положение между Европа и Америка и се извлече максимална изгода.⁴

3] Като израз на тази реалност са новите предизвикателства пред европейските интеграционни процеси като понятията Брекзит (Brexit), Бремайн (Bremain), Бре-ентри (Bre-Entry), Грекзит (Grexit) и други, свързани с тях.

Терминът *Brexit* (с ударение на „е“) е съчетание от думи или както се нарича още портманто (portmanteau) на концепцията за British exit (положението на Великобритания в Европейския съюз). Това е английски неологизъм, образуван от първите букви на „Британия“ и

² Виж: Аврейски, Н. Великобритания и Европа. Обединеното кралство и европейската интеграция. Изд. Фабер, 2016, Велико Търново, ISBN 978-619-00-0320-5, с.185

³ Историческите факти показват, че в диапазона VIII и I век пр. Христа, Британските острови са заселени от келти на континентална Европа. Те с местното население образуват нова етническа общност - брители. (Разискван от: Паксман, Дж. Англичаните. Портрет на един народ. Изд. Еднорог, С., 2013, ISBN 97895 4365 1238, с. 63)

⁴ Аврейски, Н. Цит. съч., с. 136-137

„изход”, имайки в предвид „излизане на Великобритания от Европейския съюз”. Той е образуван по аналогия на “*Grexit*”⁵, който означава възможно излизане на Гърция от европейската структура. Заговори се още за „*Грексидент*” - масово теглене на парични средства от банките на страната и за „*Греферендум*” - референдум, в които жителите на страната са против икономистите на средствата от властите, или “*grisis*”, термин който обозначава кризата в Гърция. Икономически понятия, добавени в Оксфордския речник на английския език, наред с обозначения за „beer o'clock” и “five o'clock.”

По същество Brexit е британски референдум, който означава възможно излизане на Великобритания от Европейския съюз или „Should the United Kingdom remain a member of the European Union?”⁶ Както директно се казва „Да остана или да напусна” (“Should I stay or should I go”) с обобщени резултати: “Electorate” - 46,501,241 млн. резидентни на UK при “Counting complete Turnout” (избирателна активност) - 72.2%, “Leave” (UK votes to Leave the EU, “Brexit”) - 51.89% (17,410,742 votes), “Remain” - 48.11% (16,141,241), и с отхвърлени бюлетини - 26,033 (0.056%).

Еволюцията в настроенята на британците е видна щом се сравнят тези резултати с предходния референдум от 5 юни 1975 г. „Следвали Великобритания да остане в Европейската икономическа общност”, при който „за” оставане в Общността (Общия пазар) са гласували 67.2%(17,378,581), „против” или „не” - 32.8% (8,470,073) при процент на гласували 64.5%.

Наред с посоченото се заговори за „заразата, наречена референдум за напускане на Европейския съюз”, като се превеждат следните социологически проучвания: Италия: 58% смятат, че има нужда от референдум, 48% биха гласували с излизане от ЕС; Франция: 56% са „за референдум”, 41% са „за излизане”; Швеция: 43% за референдум, 39% за излизане; Белгия: 42% за референдум”, 29% за излизане; Полша: съответно 41% за референдум - 22% за излизане; Германия: за референдум 40% - за излизане 34%; Испания: привърженици 40% - за

⁵ Първата употреба на термина се появява в доклад на един икономист от банка Citigroup през февруари 2012 г., а първото официално цитиране е в раздела „Vagehot's notebook” на списание „The Economist” с дата 21 юни 2012 г.

⁶ Състои се на 23 юни 2016 г. при електорат резидентни на Обединеното кралство с резултати както следва: England – „Leave” 53.4% (15,188,406 votes) – „Remain” 46.6% (13,266,996 votes) – „Turnout” - 73.0%); Northern Ireland - 44.2% (349,442) срещу 55.8% (440,707), избирателна активност - 62.7%; Scotland - 38.0% (1,018,322) срещу 62.0% (1,661,191), 67.2%; Wales - 52.5% (854,572) срещу 47.5% (772,347), 71.7%.

излизане 26%; и Унгария: привърженици за референдум - 38%, за излизане 29%.⁷

При това, настроенията сред европейците за бъдещето на ЕС през 2020 г са силно комплицирани: едва 16% от запитаните отговарят, че съюза ще бъде по-интегриран, отколкото днес, а почти 1/3 смятат, че ЕС ще има по-малко правомощия, отколкото сега. Други 39% определят, че балансът на силите в ЕС няма да се промени съществено в следващите четири години. Един на десет е на мнение, че ЕС ще се разпадне дотогава, докато само 6% виждат реализирана идеята за единно европейско пространство.

Според проучване на U.S.News&World Report⁸, свободното движение на хора като един от фундаменталните принципи на Европейския съюз ще пострада, ако се запази тенденцията - над 3 мил. хора да имигрират в Обединеното кралство от други страни на Европейския съюз, а обратния поток да бъде около 1.2 млн. Не случайно над 30% от всички емигранти в Европейския съюз се насочват към Обединеното кралство. Идеята за свободно движение на стоки, услуги и пари в рамките на единния европейски пазар, обезпечавашо изгода на всички 28 държави и привличащо чуждестранни партньори също ще бъде застрашена от провал.

Вземайки под внимание категоричната позиция на другите европейски страни, че искат да видят Великобритания в състава на Европейския съюз, бихме могли да отграничим следните две категории - „противници на Brexit“ и „привърженици на излизането“. Социологическите изследвания показват следната конфигурация: Литва „противници на Brexit“ - 78%, привърженици - 6%; в Малта съотношението е 76 срещу 6%; Португалия - 74 срещу 7%; Ирландия - 72 срещу 10%; Румъния - 70 срещу 4%; Испания - 70 против 6%; България - 67 против 7%; Италия - 67 против 9%; Полша - 67 против 6%; Германия - 59 против 11%; Дания - 56 против 13%; Франция - 50 против 18%; Гърция - 50 против 15%; Нидерландия - 49 против 10%; Австрия - 41 против 18% Кипър - 35 против 19%.⁹

Според експерти, световната икономика, отчитана по паритета на покупателната способност на валутите е малко над 110 трлн. долара. В този контекст икономиката на Великобритания се оценява примерно на 2,5 трлн. долара, т.е. около 2.4% от нея. Ако икономическия

⁷ Изследване на Ipsos Mori сред извадка от 6017 души в периода март-април 2016 г.

⁸ What Is Brexit? U.K. citizens may vote to leave the EU. Here's a breakdown of the nation's relationship with the region. June 22, 2016

⁹ Deidre McPhillips. What Is Brexit? U.K. citizens may vote to leave the EU. June 22, 2016

спад в Обединеното кралство, вследствие на Brexit е 6%, то тази дълбока рецесия ще доведе до съкращаване на световната икономика с 0.15%, но ако той е 2%, ефекта ще бъде само около 0.05%.¹⁰

Важността на проблема се подсилва от факта, че около 30% от преките чуждестранни инвестиции във Великобритания са насочени в нейния мощен финансов сектор, чийто обем съставлява около 17% от brutния вътрешен продукт на страната. Още повече, че Лондон е силен привлекателен център от геополитическа величина за банкови и борсови транзакции. Така например, според Global Financial Centres Index 20 към септември 2016 г. Лондон е на първо място с 795 т. (GFCI 19 Rank - 1, Rating - 800), след което следват Ню Йорк, Сингапур, Хонг Конг, Токио и други мегаполиси.¹¹

4] Понятието „*Bremain*” произхожда от съкращение на „*British Remain*”, отнасящо се до избирателите, гласували за оставането на Великобритания в Европейския съюз. Тяхната теза е, че икономическия ефект от излизане на Обединеното кралство ще е много тежка депресия, която ще постави страната в състояние на слабост и ще причини големи щети на икономиката. Следователно Обединеното кралство в рамките на Европейския съюз е символ за свобода, сигурност, икономическа отговорност и иновации, предизвикателство към всички европейски граждани. С други думи, британците са ангажирани с европейския проект като стожер на мира, свободата и благоденствието на всички бъдещи европейски поколения. Като най-ярък израз на кампанията „*Bremain*” са бившите вече премиер на Великобритания Дейвид Камерън и канцлерът на хазната (финансов министър) Джордж Озбърн. Те застъпват позицията, че излизането от Евросъюза се доведе до свиване на brutния вътрешен продукт, позовавайки се на постановката „направи си сам рецесия”. Процесите, отключени от референдума за излизане от ЕС ще бъдат усещани силно още десетилетия и вероятно ще бъдат негативни в политически план.

Brexit Falout се отнася до това, че излизането от Европейския съюз ще задейства член 50 на договора от Лисабон. Той реформира Договора за Европейския съюз (ДЕС), Договора за създаване на Европейската общност (ДЕО) и последния Договор от Ница от 2001 година. Според него всяка държава-членка на Европейския съюз може да реши да се оттегли от него, като трябва да вземе предвид изискванията на собствената си конституция. Определя се срок от 2 години, в който предишно подписаните договори между напускащата страна и

¹⁰ Сенинский, С. Современная Европа и Brexit на весах//<http://ru.krymr.com/a/27815142.html> (26 Септември 2016 г.)

¹¹ „GFCI 20 Overall Rankings”. Long Finance. September 2016

ЕС продължават да се прилагат, освен ако преди това не бъде постигнато споразумение за излизане от съюза.

Breentry се отнася до кампанията, която трябва да убеди британските законодатели да игнорират резултатите от референдума, чрез изпращане на шаблон по e-mail до вашия местен депутат, като например: „Призоваваме депутатите да отхвърлят резултатите от референдума за Европейския съюз.”

Breversal е по-рядко срещана производна на *Beentry*. Може да има начин да се отмени решението за излизане от Европейския съюз. Така например, при тъй нар. „норвежка схема”, страната не е член на Европейския съюз, но може да влиза в европейската икономическа зона, получавайки същите търговски преференции като член на Съюза. „Канадската схема” пък акцентира на особените търговски преференции, при които партньора на ЕС не плаща вноски в общоевропейския бюджет.

Според анализаторите вероятните ефекти от Brexit върху Великобритания ще се оценят като процентна промяна в БВП при евентуално излизане от ЕС, сравнено с оставането, както следва: London School of Economics - спад с минус 7.8%; Her Majesty's Treasury (HM Treasury) - спад с минус 7.5%; Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD) - спад с минус 5.2%; CBI/PwC Financial Services Survey - спад с минус 3.5; National Institute of Economic and Social Research (NIESR) - спад с минус 3.2%; Oxford Economics - спад с минус 2.8%; Economics for Brexit - плюс 4%.¹²

Заклучение

Нашият избор е съвсем категоричен и като част от европейската икономическа интеграция, трябва да уважаваме законния вот на британския избирател, да го възприемаме като една закономерна, нова реалност. Необходимо е да търсим подходи за сближаване, а не да лансираме съществуващите противоречията на преден план. Със сигурност не бива да изпадаме в другата крайност като допуснем разпадане на Европейския съюз, нещо построено и функциониращо. Убедени сме, че занапред ще се търсят работещи механизми за по ефективен негов формат.

¹² Манолова, М. и М. Димитров. Пет графики за Brexit/http://www.capital.bg/politika_i_ikonomika/sviat/2016/06/23/2782554_pet_grafiki_za_brexit/(10 Септември 2016 г.)